
РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ О.Г. СТРЕЛКА «НАРИСИ З ІСТОРІЇ НАУКИ
ПРО ЗАЛІЗНИЧНІ СТАНЦІЇ ТА ВУЗЛИ
ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТЬ

Актуальність монографії О.Г. Стрелка полягає в тому, що вона обумовлена об'єктивною потребою правдивого відтворення особливостей розвитку науки про залізничні станції та вузли, а також великим громадським і науковим значенням становлення та функціонування цієї науки на фоні соціально-економічних і політичних змін в Україні другої половини ХІХ - початку ХХ сторіч, використання здобутків залізничного транспорту на сучасному етапі.

Найважливіша позиція, якою керувався автор монографічного дослідження - це системний і узагальнюючий аналіз наукової спадщини визначних вчених та інженерів-залізничників минулого. А досвід дослідження таких постатей як В.М. Образцов, С.Д. Карейша, В.В. Салов та інших, з їхньою різнобічною діяльністю та використанням мало-відомих джерел і архівних документів, є надзвичайно корисним для переосмислення сучасної системи науки про залізничні станції та вузли в Україні. Представлена монографія є практично першим історико-науковим дослідженням творчого доробку вчених, які представляли наукові-технічні школи-корпорації в Україні означеного періоду.

Проведений дослідником аналіз ролі визначних вчених та інженерів-залізничників у розгортанні наукових досліджень в галузі науки про залізничні станції та вузли дає підставу справедливо стверджувати, що О.Г. Стрелко всебічно проаналізував життя та діяльність яскравих представників залізничної галузі, зокрема переконливо висвітлив науково-технічні праці цілої плеяди залізничників, і не тільки України, які сприяли розвитку досліджень традиційних і класичних залізничних напрямів: рухомий склад і тяга поїздів, наукові основи експлуатації залізниць, економіка на залізничному транспорті, колія та колійне господарство тощо. Наукові здобутки визначних інженерів-залізничників тісно пов'язані із сьогоденням, а доцільність використання їхньої спадщини у сучасній науці і техніці безсумнівна.

Привертає увагу багата джерельна база дослідження, яка включає як праці самих залізничників-управлінців, так і літературу, яка стосується залізничної справи, матеріали різних архівів України та Російської Федерації, праці видатних вчених-залізничників, громадських діячів і звичайних інженерів-винахідників. Здійснений дослідником аналіз джерельної бази показав обставини формування наукового світогляду вчених та інженерів-управлінців і, що надзвичайно важливо, дозволив виділити низку головних наукових напрямів у їхній діяльності, яка припадає на другу половину ХІХ – першу третину ХХ сторіч, автор показав їхній внесок у розробку важливих проблем науки про залізничні станції та вузли. Все це і становить новизну дослідження О.Г. Стрелка, науково-обґрунтована концепція дослідження якого логічно розкривається у процесі розв'язання поставлених завдань і стисло формулюється у часткових і загальних висновках монографії.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження витікає із завдань історії науки і техніки. Ці завдання пов'язані з необхідністю глибокого і всебічного вивчення минулого, ролі окремих вчених-залізничників та громадських діячів в розгортанні досліджень, яка стосується станцій і вузлів, біографій визначних вчених та інженерів-управлінців, які зробили вагомий внесок у розвиток світової та української науки про залізничні станції та вузли. Вивчення науково-організаційного доробку означених вчених та інженерів дозволило автору монографії О.Г. Стрелку обґрунтувати можливі шляхи її творчого використання для поглибленої підготовки відповідних розділів історії української науки і техніки, зокрема, використання в дослідженнях з історії науки про залізничні станції та вузли.

Однією з характерних ознак рецензованої роботи є її змістовність. Як видно з тексту монографії, завдяки ретельному вивченню величезного масиву праць спеціалістів-залізничників до наукового обігу вводиться значний пласт нового технічного та технологічного знання. Поступово, з урахуванням специфіки історичного моменту, О.Г. Стрелко показує значущість внеску представників вітчизняних науково-технічних шкіл в організацію вчення в галузі науки про залізничні станції та вузли в Російській імперії і, України, зокрема, у вирішення різних проблем залізничного транспорту.

У монографії О.Г. Стрелка зазначається, що результати дослідження портретної конкретики на прикладі біографій визначних вчених та інженерів можуть бути використані при написанні фундаментальних праць з історії залізничного транспорту, підручників, посібників, методичних рекомендацій із проблематики формування та експлуатації залізничних станцій та вузлів, є тут і матеріали для широкого загалу вчителів, науковців, студентів, для діяльності теоретико-методологічних та методичних семінарів кафедр вузів з історії залізничного транспорту.

Позитивно оцінюючи монографічне дослідження О.Г. Стрелка, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання.

- на жаль, погляди визначних вітчизняних вчених та інженерів - залізничників не завжди подаються у порівняльному плані з їхніми попередниками, або сучасниками;
- слід було б чіткіше виділити піонерські роботи залізничників, вихідців з України, показати їх міжнародне значення.

Наведені нами зауваження не змінюють загальної позитивної оцінки монографії, її наукової новизни і практичного значення. Все вищесказане дає підстави стверджувати, що монографія О.Г. Стрелка «Нариси з історії науки про залізничні станції та вузли (друга половина XIX – перша половина XX століть)» є закінченою, самостійною історичною роботою, відповідає вимогам ДАК України і заслуговує бути опублікованою.

доктор історичних наук, професор,
Державний економіко-технологічний
університет транспорту МОН України,
завідувач кафедри суспільних і гуманітарних наук

В.М. Гамалія